

معاونت برنامه ریزی،
پژوهش و فناوری
اطلاعات
دفتر پژوهش و آموزش

فراخوان پیشنهاده برای طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

عنوان

نیازسنجی آموزشی و تدوین شناسنامه آموزشی برای کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران

مهلت ارسال پیشنهاده

۳۰ دی ماه ۱۴۰۳

فهرست

۲	معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
۴	عنوان: نیازسنجی آموزشی و تدوین شناسنامه آموزشی برای کارکنان
۴	شرح مسئله
۶	اهدفا
۶	قلمرو پژوهش
۶	نتایج و خروجی‌های مورد انتظار
۶	کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی
۷	ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)
۷	معیارهای ارزیابی پیشنهاد
۸	تاریخ‌ها و جدول زمانی
۸	سقف اعتبار
۸	شیوه ارسال پیشنهاد
۸	راه‌های ارتباطی

باسمه تعالی

در پرتو خرد و ملتزم به اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه ملی، با استناد به «ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» و دستورالعمل اجرایی آن (با نظارت دبیرخانه شورای عالی عتف و از طریق سامانه سمات)، «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای پاسخ به نیازهای پژوهشی کتابخانه‌های عمومی (مطابق با اولویت‌های اعلام‌شده) از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و پژوهشگران درخواست می‌کند با رویکرد کاربردی به مسئله ذیل نظر کنند و با ارسال پیشنهاده‌یاریگر بهبود فرایند، ارتقای خدمت و توسعه دانش‌بنیان کتابخانه‌های عمومی میهن باشند.

معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

منظور از نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، یک نهاد عمومی غیردولتی است که توسط هیئت‌امنا متشکل از وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (به‌عنوان رئیس هیئت‌امنا)، رئیس شورای استان‌ها، معاون ذی‌ربط از سازمان برنامه‌بودجه، یکی از اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس به‌عنوان ناظر، رئیس کتابخانه ملی و پنج نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی و فرهنگی کشور، اداره می‌شود.

قانون «تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی» در هفدهم اسفند ۱۳۸۲ به تصویب مجلس و در تاریخ بیست و پنج اسفندماه ۸۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است و کتابخانه‌های عمومی به «نهاد عمومی غیردولتی» تبدیل شد. مطابق با مصوبه مورد اشاره، وظایف زیر برعهده نهاد گذارده شده است:

- برنامه‌ریزی به‌منظور تأسیس، ساخت، تجهیز و توسعه و نظارت بر فعالیت کتابخانه‌های عمومی کشور؛
 - تصویب دستورالعمل‌های لازم برای حمایت و نظارت بر ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی بخش خصوصی؛
 - بررسی گزارش‌ها در خصوص وضعیت کتابخانه‌های عمومی کشور و اتخاذ تصمیمات لازم؛
 - بررسی و تصویب بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های موردنیاز در زمینه‌های اداری، مالی، جذب و نگهداری نیروی انسانی، امور مربوط به اخذ درآمدها و کمک‌ها و نحوه هزینه‌کردن، تأمین کتاب و سایر منابع کتابخانه‌ای و تجهیزات، مبادلات با سایر مراکز فرهنگی و کتابخانه‌ها، عضوگیری، امانت دادن کتاب، تشکیل انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی استان، شهرستان، بخش، شهر و روستا و هدایت فعالیت‌های آنها؛
 - تعیین معیارها و سرانه‌های مربوط به امور مختلف کتابخانه‌های عمومی و شاخص‌های لازم برای درجه‌بندی آنها؛
 - بررسی و توصیف شرح وظایف، تشکیلات، ساختار، نحوه تأمین نیروی انسانی، ضوابط و مقررات موردنیاز برای امور مالی و اداری دبیرخانه هیئت‌امنا و سایر موارد مرتبط با مأموریت‌های آن؛
 - برنامه‌ریزی برای استفاده از امکانات کتابخانه‌ها در زمینه فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
 - برنامه‌ریزی برای استفاده نابینایان از امکانات کتابخانه‌های عمومی؛
- باتوجه به اساسنامه و مأموریت واگذار شده به این نهاد، اهداف زیر مبنای حرکت قرار گرفته است:

- فراهم آوردن محیط مساعد به منظور دسترسی آسان اقشار جامعه به منابع مستند و مکتوب؛
 - کمک به بالابردن سطح آگاهی‌های عمومی در زمینه‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی؛
 - ایجاد امکانات لازم در جهت استفاده مطلوب از فناوری اطلاعات؛
 - گسترش روابط و همکاری‌های علمی، پژوهشی و فرهنگی بین کتابخانه‌های عمومی داخل و خارج از کشور؛
 - فراهم آوردن زمینه‌های رغبت و شوق عمومی به منظور مشارکت مردمی در تأسیس کتابخانه‌های عمومی در کشور؛
 - کمک به توسعه عدالت اجتماعی از طریق اشاعه دانش بدون توجه به تفاوت‌های سنی، جنسیتی، اعتقادی، فرهنگی و نژادی؛
 - فراهم آوردن فرصت لازم برای رشد و بالندگی شخصی و در نهایت توانمندسازی علمی آحاد جامعه؛
 - گسترش فرهنگ کتابخوانی در ایران اسلامی؛
 - به‌کارگیری فزاینده فناوری‌ها و روش‌های اطلاع‌رسانی نوین در کتابخانه‌های عمومی؛
 - ایجاد زمینه مساعد برای چرخه دانش در جامعه؛
 - تقویت روحیه پژوهش در افراد جامعه و کمک به کشف و پرورش خلاقیت‌ها و استعدادها؛
 - فراهم آوردن پایگاهی مورد اعتماد با بهره‌گیری از کتابداران متعهد و نیروی متخصص؛
- اینک نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برخوردار از شبکه ۳۷۰۰ کتابخانه عمومی شامل ۳۶۶۱ کتابخانه نهادی، مشارکتی و مستقل و ۱۳۷ سالن مطالعه در سطح کشور و بیش از ۸۰۰۰ همکار در ستاد مرکزی، ۳۱ ستاد استانی و کتابخانه‌های عمومی شهری، روستایی و سیار است که به بیش از دو میلیون عضو خدمت می‌کند و مبتنی بر اهداف، سیاست‌ها و برنامه راهبردی خود باید این خدمات را در کیفیت و کمیت، تا ده‌ها برابر امروز گسترش دهد.

عنوان: نیازسنجی آموزشی و تدوین شناسنامه آموزشی برای کارکنان

شرح مسئله

در عصر حاضر شاهد تغییرات شتابان در ابعاد مختلف علم و فناوری، رسانه‌های ارتباطی، دانش‌های موضوعی و تخصصی، نیازهای اجتماعی، روندهای اقتصادی هستیم که متعاقباً به معرفی فناوری‌های جدید در خدمات کتابخانه‌ای از یک سو و ظهور نیازهای جدید در مشتریان کتابخانه‌های می‌انجامد. در چنین شرایطی، تنها نهادهایی می‌توانند به حیات خود ادامه دهند که قادر باشند نه تنها با تغییرات همگام و سازگار شوند و متناسب با آنها به پیش بروند، بلکه بتوانند در تغییرات آینده در ابعاد مختلف نقش ایفا نمایند.

کتابخانه‌های عمومی به عنوان یکی از پایگاه‌های مهم اجتماعی که وظیفه آگاهی رسانی عمومی، آموزش مادام‌العمر و سرگرمی و اوقات فراغت را دارد، از قاعده‌ی تغییر مستثنی نیست. بنابراین باید دگرگونی‌هایی اساسی در ارکان خود یعنی ساختار، سرمایه، نیروی انسانی، منابع و تجهیزات ایجاد نمایند. با اینکه مسلماً تغییر در اغلب این موارد امری بسیار دشوار، زمان‌بر و پرهزینه و مخاطره‌آمیز است، اما دست کم تحول در نیروی انسانی، به عنوان مهم‌ترین رکن هر سازمانی سازمان‌بیشترین بازدهی و کارایی را داشته باشد. موضوعی که در قالب سیاست‌های نهاد مورد تأکید قرار گرفته است.

توسعه نیروی انسانی، راه‌های مختلفی دارد، اما یکی از مناسب‌ترین و تأیید شده‌ترین آنها، آموزش و بازآموزی منظم و مستمر در تمامی سطوح سازمانی است؛ آموزش سبب اصلاح باورها، افزایش مهارت‌های کاربردی، افزایش توانمندی و عملکرد شغلی و متعاقباً باعث بهبود اثر بخشی فردی و سازمانی می‌شود که رضایت کاربران، ارتقاء جایگاه نهاد را به دنبال خواهد داشت. البته فقط با ارائه آموزش به کارکنان نمی‌توان به اثربخشی آموزش و بهره‌وری نیروی انسانی و تغییر و تحول در نهادها امیدوار بود، بلکه آموزش نیروی انسانی زمانی می‌تواند اثربخش باشد و سبب بهبود امور شود که مبتنی بر یک نیاز اساسی باشد، به خوبی طراحی و تدوین شود، به نحو مناسب به اجرا درآمده و اعتبارسنجی شود و در کل، تمامی بخش‌های آن با نظارت و بازخورد جدی همراه باشد. با این حال، چارچوب‌های آموزشی فعلی در این زمینه با کاستی‌های ذیل دست به گریبان است:

- ۱- جامعیت: به دلیل ثابت نبودن و چرخشی بودن سمت‌های شغلی در نهاد کتابخانه‌ها، دوره‌های آموزشی باید به گونه‌ای باشند که کارکنان نهاد تا حدودی آمادگی تصدی برخی پست‌های دیگر را داشته باشند زیرا ممکن است به دلیل تنگنای نیروی انسانی تغییر و جابه‌جایی لاجرم باشد.
- ۲- تناسب و تعیین: گاهی دوره‌های آموزشی با شئون شغلی نامرتب بوده‌اند، از این رو نیاز داریم تا برای هر شغل یک مسیر آموزشی مشخص تعریف شود که در آن مشخص باشد که متصدی شغل در چه فواصل زمانی باید چه آموزش‌هایی دریافت کند.
- ۳- اعتبارسنجی: در حال حاضر، فرایندی برای اعتبارسنجی گواهی‌های سابق کارکنان نهاد از سازمان‌های دیگر وجود ندارد.

۴- انگیزه‌بخشی: در حال حاضر، به دلیل ثبت سوابق آموزشی به صورت امتیاز در احکام، ممکن است شرکت برخی کارکنان در دوره‌ها نه از روی علاقه واقعی بلکه برای افزایش حقوق و ارتقای شغلی باشد. از این رو نیازمند تدبیر رویه‌ای برای ایجاد انگیزه واقعی در کارکنان هستیم.

۵- ارزشیابی: تاکنون عمده روش ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی به برگزاری پیش‌آزمون و آزمون نهایی برای شرکت‌کنندگان و نظرسنجی در مورد اجرای دوره محدود شده است که چند چالش جدی دارد مانند وقوع تقلب‌های زیاد علی‌رغم کنترل‌های فراوان و عدم وجود معیارهای احراز صلاحیت مدرس و گاه‌اُ ارجحیت روابط بر ضوابط برای انتخاب مدرس.

۶- سند آموزشی بالادستی: معیارهای کنونی برای پذیرش دوره آموزشی مانند ساعت آموزشی مورد نیاز هر دوره، شرایط احراز صلاحیت مدرس و... مواردی حداقلی هستند که پس از آزمون و خطاهای فراوان و بعضاً به شکل حدسی و شهودی در قالب استانداردهای نهاد درآمده‌اند.

بنا به خلاهای ذکر شده، ضرورت مدلسازی دوره آموزشی معطوف به شرح وظایف شغل‌های نهاد، شیوه‌نامه شامل راه‌های علمی اثربخشی آموزش هدفمند و بازده و تدوین و تصویب بالادستی که سیاست‌های قدیمی را با استانداردهای به روز جایگزین کند احساس می‌شود. از این رو این درخواست‌نامه در صدد است تا با سفارش طرح پژوهشی حاضر به یک مدل جامع شامل نیازسنجی آموزشی بر اساس تعاریف شغلی برای تمامی حدود ۷۵۰۰ کارمند نهاد، اثربخشی و اعتبارسنجی دوره‌های آموزشی دست پیدا کند که دارای قابلیت تصویب و ضمانت اجرایی باشد.

هدف‌ها

- تأمین پشتوانه نظری مبتنی بر ملاحظات بومی برای اقتضانات عملی (نیازهای آموزشی)؛
- الگوسازی برای برنامه‌های آموزشی روزآمد و کارآمد برای کارکنان نهاد؛
- دستیابی به فرآیند از نیازهای آموزشی در قالب برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای تحقق چشم‌انداز نهاد کتابخانه‌های عمومی؛
- به دست گرفتن ابتکار عمل در پاسخگویی به مطالبات کاربران؛
- توانمندسازی کارکنان نهاد برای خدمات نوین کتابخانه‌ای.

قلمرو پژوهش

- کارکنان نهاد در سه رده شغلی مدیران، کارشناسان و کتابداران

نتایج و خروجی‌های مورد انتظار

- پیمایش میدانی از نیازهای آموزشی کارکنان نهاد در سه رده شغلی (مدیران، کارشناسان، کتابداران)
- گزارش مطالعه کتابخانه‌ای تطبیقی از نیازهای آموزشی کارکنان کتابخانه‌های عمومی و نهادهای متولی در کشورهای مختلف
- گزارش تحلیل مصاحبه‌ها و مطالعات و اولویت‌بندی نیازها
- طراحی و تدوین سند نهایی نیازهای آموزشی کارکنان نهاد در سه رده شغلی (مدیران، کارشناسان، کتابداران)
- طراحی و تدوین الگوی ارزشیابی و اعتبارسنجی برنامه آموزشی کارکنان نهاد

کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی

۱. مقدمه: پیشنهاددهنده باید شناخت و تحلیل خود از مسئله را به شکل علمی به بحث بگذارد و همین‌طور هدف‌ها و پرسش‌ها را به شکل عینی و جزئی مشخص نماید؛
۲. روش‌شناسی: به طور مفصل و مستند مراحل پژوهش، شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده، تکنیک‌ها و روش‌های پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به هدف‌ها توضیح داده شود؛
۳. شرح خدمات و محصول: محتوای خروجی هر مرحله (فاز) مشخص گردد. همچنین قالب یا قالب‌های ارائه هر کدام اعلام شود؛
۴. زمان‌بندی و ساختار شکست کار (WBS)؛
۵. بودجه مورد نیاز برای هر مرحله و بودجه نهایی (بودجه‌ریزی بر مبنای شکست کار و به تفکیک سرفصل‌های هزینه‌ای)؛

۶. معرفی گروه پژوهشی به همراه کارنامه (رزومه) افراد گروه، به گونه‌ای که بتواند توانمندی‌ها، تجربه مرتبط با موضوع و مسئله، همچنین اعتبار آنان را در زمینه این فراخوان بازتاب دهد (در قالب پیوست).

ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)

ردیف	تخصص	مقطع تحصیلی
۱	مدیریت آموزشی	دکتر
۲	تکنولوژی آموزشی	دکتر
۳	مدیریت منابع انسانی	دکتر
۴	مهندسی صنایع	دکتر
۵	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	دکتر

معیارهای ارزیابی پیشنهاد

- ماهیت نوآورانه و خلاقانه پیشنهاد؛
- ارائه روش پژوهش متناسب و تشریح فرایند پیشنهادی اجرای طرح به همراه جزئیات؛
- احراز توانمندی و شایستگی مجری و همکاران بر اساس رزومه و تجربیات مشابه؛
- تناسب برآورد هزینه با مفاد اجرایی پژوهش؛
- تناسب برآورد زمانی با اهداف پژوهش؛
- میزان مشارکت‌دهی کارکنان نهاد و بهره‌مندی از دانشجویان و پژوهشگران نهاد

تاریخ‌ها و جدول زمانی

برای انجام این طرح حداکثر ۱۲ ماه در نظر گرفته شده است؛ طبق برنامه زمانی و تاریخ‌های مهم ذیل:

- هفته پژوهش ۱۴۰۳ : انتشار فراخوان؛
- ۳۰ دی ماه ۱۴۰۳: آخرین مهلت ارسال پیشنهاد؛
- ۲۰ بهمن ماه : اعلام نتایج داوری پیشنهادها؛
- اسفند ماه ۱۴۰۳ : ثبت در سامانه سمات ملی و انعقاد قرارداد در صورت تأیید و دریافت شناسه رهگیری؛
- فروردین ماه ۱۴۰۴: آغاز طرح
- اسفند ماه ۱۴۰۴: پایان طرح.

سقف اعتبار

با مراعات تناسب هزینه و حجم کار پژوهشی و میزان همکاری گروهی و جلب مشارکت علمی دانشگاهیان، همچنین تقید به اقتصاد ملی پژوهش و پرهیز از هزینه‌های گزاف، سنجش و تقویم نهایی هزینه‌های طرح‌ها بر اساس پیشنهاد صورت می‌پذیرد. با این حال، سقف اعتبار مالی این طرح ۷ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است؛ طبعاً در شرایط مشابه کیفی، اولویت با پیشنهادهای کم‌هزینه‌تر خواهد بود.

شیوه ارسال پیشنهاد

پیشنهاد و مستندات و پیوست‌های آن باید در دست‌کم در دو قالب ورد و پی. دی. اف از طریق «سامانه مدیریت طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به نشانی ذیل فرستاده شود و شناسه موقت رهگیری دریافت کند:

www.rpm.iranpl.ir

*** راهنمای ارسال طرح بر وبگاه سامانه قرار داده شده است ***

۰۲۱۶۶۷۳۵۷۹۲

راه‌های ارتباطی

پیشنهاددهندگان ارجمند برای پاسخ به پرسش‌ها، دریافت اطلاعات تکمیلی یا رفع ابهام احتمالی با رایانامه ذیل مکاتبه فرمایند:

research@iranpl.ir

همچنین کارشناسان گروه پژوهش مهیای پاسخگویی به تماس تلفنی یا مکاتبه‌ای پژوهشگران گرامی‌اند:

۰۲۱۶۶۷۳۵۷۹۲

نشانی: تهران، میدان امام خمینی (ره)، خیابان امام خمینی (ره)، کوچه پست، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور